

HISTORIA • Miquel Batlloriren heriotza

Lan luze eta sakon baten amaia

Nazioarte mailan oso ezaguna eta aitortua zen kataluniar historialari zendu berria

Juan Luis Zabala

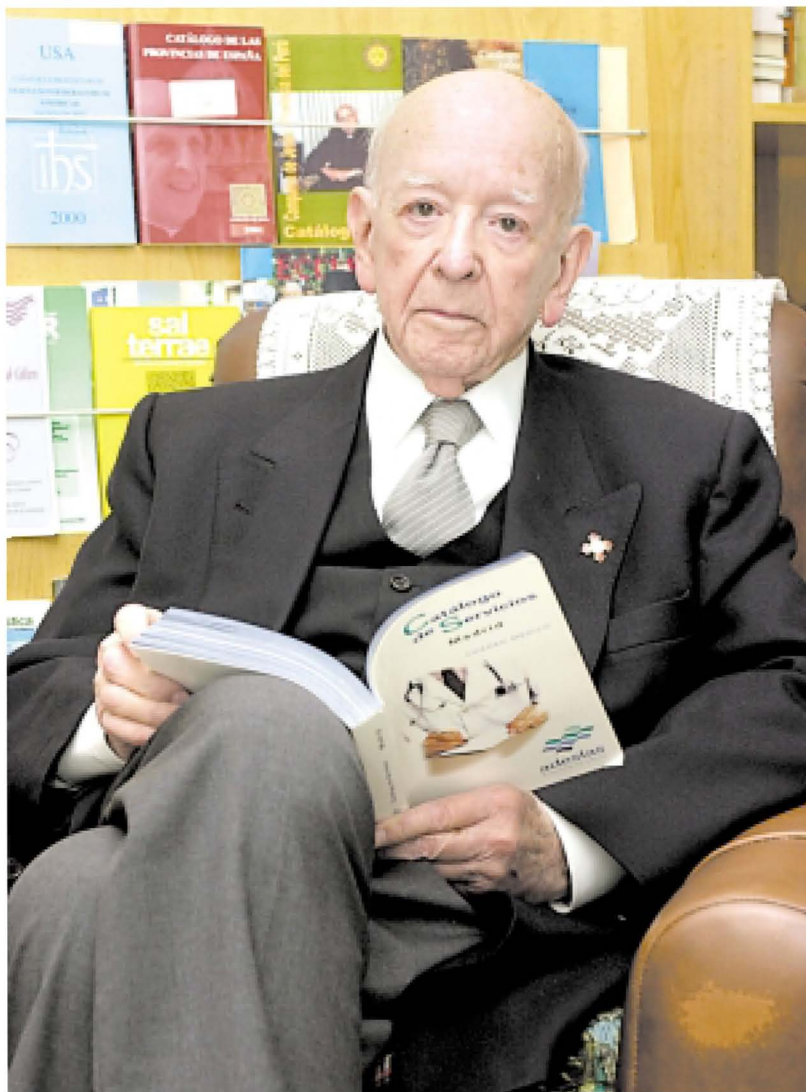
Heriok eragotzi zion —gripe txar baten itxura harturik— Miquel Batllori historialariari joan den astelehenean zuen hitzordura heltzea. Bere obra osoen azken alearen argitalpenaren inguruan mintzatze-koa zen elkarraldi hartan Batllori Tres i Quatre argitaletxeko ordezkari Eulalia Duran eta Josep Soler-vicekin. Baina, nahiz eta editoreekin zuen hitzordua huts egin, ale horren izenburuak Batllorik egin beharreko lanak eginda utzi dituela iradokitzen du: *Records personals i últims escrits*.

Eta ez dira gutxi izan, eta ezta azalekoak ere, bizitza luze hori bete duten lanak. Gai askoren inguruko ikerketak egin zituen: Borgiatarren familiari eta bereziki Alejandro VI.ari buruzko ikerketetan sakontasun handia iritsi zuen. Ramon Llull-i buruz ere oso ikerketa sakonak egin zituen, eta llullismoak Europan izandako eragina ere aztertu zuen. Baina beste garai eta gai asko jorratu zituen. Obra zinez oparo eta aberatsa utzi du, mundu osoan ezagun eta aitortua.

Sari garrantzitsuak jaso zituen, hala nola Kataluniako Generalitatearen Urrezko Domina eta Kataluniar Letren Ohorezko Saria. Katalanezko Idazleen Elkarteko ohorezko bazkide zen.

Jose Luis Orella historialari eta Deustuko Unibertsitateko Donostiako egoitzako irakaslea bost urtean izan zen, Erroman, Batlloriren ikasle, eta geroragoan ere elkartu zen irakasle zaharrenekin. Esaterako, 1991n, Batllori Donostian egon zenean, Orellak berak Inazio Loiolakoaren mendeurrena zela eta antolatutako jardunaldietan parte hartzen.

«Batllori *bon vivant* bat zen», Orellaren iritziz, «lanerako gaitasun ikaragarrikoa, gizon kultura, independentea, oso espiritu zorrotzekoa, jesulagun atipikoa, jesulagun izatea garaiko gizon ongi informatua izatearekin lotzen zekiena. Ironia handia zuen, batzuetan garrantz izatera iristeraino, batez ere eskolastizismoaren jarraitzaileekin. Intelektualki bere jatorri bera izan on-

Miquel Batllori (1909–2003).

JOSE LUIS ORELLA (Historialaria):

• «Kultura, independentea eta espiritu zorrotzekoa zen, jesulagun atipikoa, jesulagun izatea garaiko gizon ongi informatua izatearekin lotzen zekiena»

doren mundu garaikidera egokitu gabe antzinako munduan geratu zirenak ezin zituen ikusi ere egin. Humanismoa ikasten zutela baina ez zutela bizi esaten zuen haiei buruz. Humanismoa bizi zuen gizona baitzen Batllori».

Vatikonoarekin harreman estua izan zuela aipatzen da maiz, baina Batllorik Juan XXIII Aita Santuaren garaian izan zuen batez ere harremana Vatikanoarekin, Orellak dioenez. «Pablo VI.aren garaian jesulagunen konpainia bi-

zatitan banatu zen. Batzuk lehenera itzuli nahi zuten, eta besteek, Arrupe aitzindari zutela, pobreen-gana gerturatzeko asmoa zuen mugimendu batean sartu ziren. Batllori azken horiekin lerratu zen».

«Katalanista zen, baina ez nazionalista katalana», dio Orellak. «Ondo moldatu ohi zen nazionalistekin. Herri Katalanak hartzen zuten aintzat, hots, Aragoiko Erresuma izan zen guztia: Aragoi, Katalunia, Valentzia eta Mallorca».

• **BEGI ERTZETIK**

3

Chichirivichen ezagutu nuen 2000. urtean Venezuelan egin genituen kantaldietako batean. Karibeko kostan dagoen herri txiki bat da Chichiriviche, ingurune izugarri ederrean dago kokaturik, malekoi zabalarekin topogiten duen itsasoa cayo edo uharte txikiz josirik dago. Honi guztiari Karibeko kostan urte osoan temperatura ezin hobea egiten duela gehitzen badiogu, euskaldun europartuei, nonbait paradisurik bada, haren antza duen parajea izan behar duela begitandu zitzaigun. Xabier lazkaotarrak bertan Txalupa taberna

MIKEL MARKEZ KANTARIA

Sebas

kudeatzen du; dudarik gabe, inguruko ostaturik garrantzitsuena da. Sebasek Xabierren tabernan egiten zuen lan, sukaldean. Berak prestatzen zuten itsasoari begira zegoen Txalupa hartako jakiak: entsalada, marisko, arrain, haragi... Xabierrek antolatua zuen gure emanaldia Chichirivicheko inauterien egitarauaren barruan, eta, Makondo izan zitekeen asfaltatu gabeko herri hartan, hiru egun egin genituen.

Ez dut gogoan (eta ez zait inporta gainera) milia, polimilia edo autonomoa zen, kontua da bere etxean egin genuela Chichirivicheko egonaldia. Sebasek eta bere emazte Arantxik izan ez dituzten semeak bagina bezala tratatu gintuzten. Kontzertua egin eta biharamunean, martxa egin genuen, Caracas alderako bidea kostako herriak ezagutuaz aste betean egiteko asmotan. Ez ziguten dirurik hartu nahi, nahiz eta pentsatuko duzuen moduan, beren egoera ekonomikoa ez zen hoberena. Guk hostal baten kostua kalkulatu, eta ohe bateko almoadaren azpian utzi genien dirua. Ez ditut sekula ahaztuko Chichirivicheko egunak.

Orain hilabete inguru ikusi nuen berriz Sebas TVE1-eko informatiboan. Ezagutu genuenean bezala zegoen; bizar ez oso mardul eta erdi urdindua, Karibeko eguzkiak beltzuriko azala, kamiseta mahuka mozduna... Madrilgo aireportuan zegoen, polizia bana ezker-eskuin zituelarik, eta eskuburdinek sorrarazten duten gorputz osoaren postura behartua zeukan. Pertsona umil, jator, zintzo eta saiaturia zeramaten loturik poliziek.

Kuban orain 10 urte ezagututako Nerbiosen hitzak ere ez ditut sekula ahaztuko:

—Ni ETAn sartu nintzen arte ez nintzen zoriontsu izan.

ETAren gaur egungo jardunak mesede baino kalte gehiago egiten digula pentsatzen badut ere, ez genduke ahanntzi behar drama anplifikatuen ondoan drama isilaraziak daudela, gezur anplifikatuen ondoan, arrazoi isilarazia dagoen bezala.